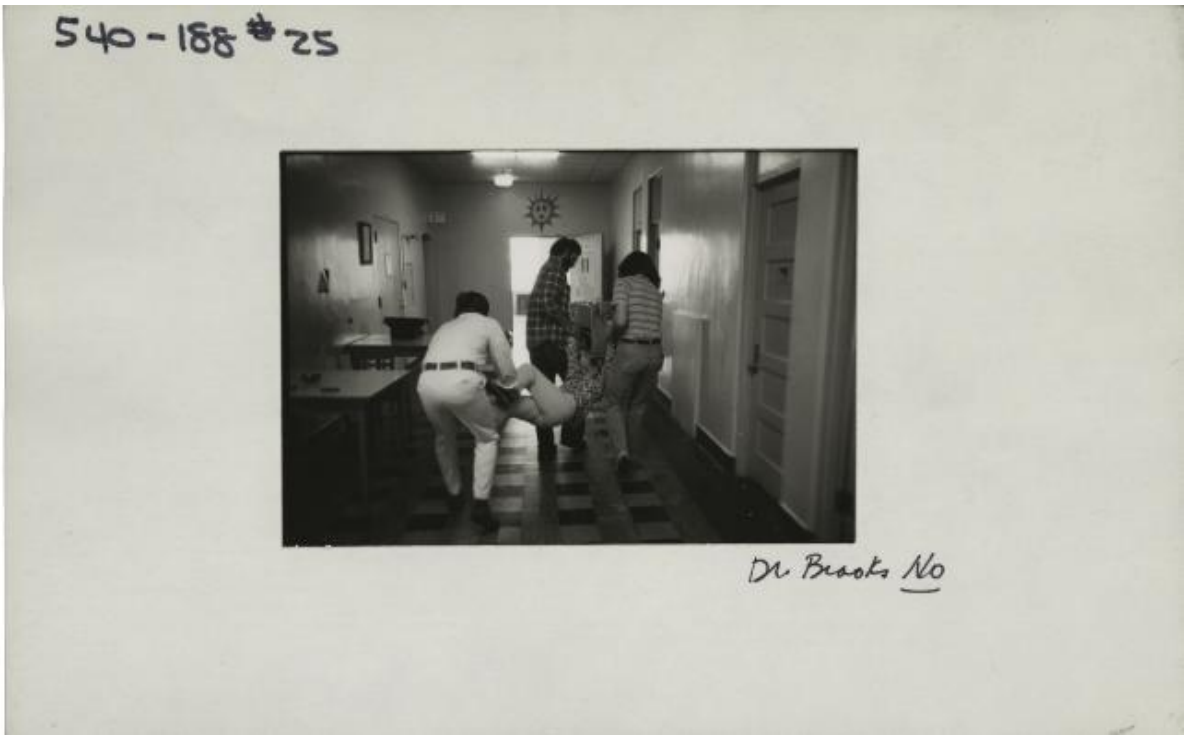
Bogeria, tècnica i governamentalitat

Autora: Violeta Lloveras Cortada

Tutora: Laura Benítez Valero

Treball de Fi de Grau

Grau de Filosofia

Curs 2025-2026

Facultat de Filosofia i Lletres

UAB

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Facultat de Filosofia i Lletres

Grau: Filosofia

Curs acadèmic: 2025-2026

L'estudiant VIOLETA LLOVERAS CORTADA amb NIF 41716285N

Lliura el seu *TFG Bogeria, tècnica i governamentalitat.*

Declaro que el Treball de Fi de Grau que presento és fruit de la meva feina personal, que no copio ni faig servir idees, formulacions, cites integrals o il·lustracions diverses, extretes de cap obra, article, memòria, etc. (en versió impresa o electrònica), sense esmentar-ne de forma clara i estricta l'origen, tant en el cos del treball com a la bibliografia.

Soc plenament conscient que el fet de no respectar aquests termes implica sancions universitàries i/o d'un altre ordre legal.

SIGNATURA

Bellaterra, 7 de Juny de 2026.

Índex

1. Introducció pàg. 6

2. La cibernètica com a catalització de la *Gestell* Heideggeriana pàg. 8

3. Governamentalitat cibernètica. Microfísica, biopolítica i codificació. pàg. 15

4. *Glitch*. Cossos, tecnologies i interrupcions pàg. 23

5. Conclusions pàg. 31

6. Bibliografia pàg. 35

Resum

Aquest treball de final de grau investiga com els cossos psiquiatritzats presenten una interrupció respecte al mode de governamentalitat que articula la cibernètica. Per fer això es mostra com la hipòtesi cibernètica de Tiqqun és un catalització de la *Gestell* heideggeriana. A través del marc conceptual foucaultià, s'analitza com la cibernètica configura un mode de governamentalitat que opera mitjançant un dispositiu biopolític, i finalment es mostra com els cossos que experimenten la bogeria constitueixen una corporalitat *glitch*, la qual suposa una interferència per la matriu fiscalitzadora de la governamentalitat cibernètica, generant així una obertura per noves condicions de possibilitat.

Paraules clau: Hipòtesi cibernètica, *Gestell*, Governamentalitat, *Glitch*, Bogeria.

Abstract

This final degree project investigates how psychiatrized bodies constitute an interruption to the mode of governmentality established by cybernetics. To this end, it demonstrates how Tiqqun's cybernetic hypothesis is a catalysation of the Heideggerian *Gestell*, drawing on a Foucauldian conceptual framework, it analyses how cybernetics configures a mode of governmentality that operates through a biopolitical apparatus. Finally it argues that bodies experiencing madness constitute a glitch corporeality, which poses an interference within the supervisory matrix of cybernetic governmentality, thereby opening up new conditions of possibility.

Keywords: Cybernetic Hypothesis, *Gestell*, Governmentality, *Glitch*, Madness.

No sound

exists

in this place without language

my rage is a silent raving

(Stryker 2006, 252)

1. Introducció

Aquest treball de final de grau té la voluntat d'explorar en quin sentit l'experiència que encarnen els cossos psiquiatritzats suposa una interrupció pel mode de governamentalitat cibernètica, el qual corporitza l'afany racionalitzador de la *tècnica moderna* (Heidegger 2021, 15). Es tracta d'un gest filosòfic que prova de cartografiar la tensió que esbossa la resistència dels cossos psiquiatritzats respecte al gest d'identificació i posterior contenció que executa el mode de governamentalitat que exigeix la cibernètica, el qual s'anomena governamentalitat cibernètica. Així mateix, la hipòtesi d'aquesta recerca sosté que l'experiència constitutiva dels subjectes psiquiatritzats configura un tipus de corporalitat dissident, la qual suposa un *glitch* (Rusell 2022, 37) per l'imperatiu quantificador i fiscalitzador que rau tant en la matriu de la tècnica com en la seva materialització governamental.

La intuïció que vertebra aquesta recerca sorgeix arran de la lectura de l'obra epistolar *El piloto d'Hiroshima,* del filòsof Günther Anders. Un recull de la correspondència entre Anders i el pilot que va dur a terme el reconeixement del terreny pel bombardeig atòmic a Hiroshima, anomenat Claude Eatherly. Així doncs, es tracta d'un intercanvi continuat de cartes enviades des de l'any 1959 fins al 1962, en les quals rau una hipòtesi que glateix amb força. Anders augura una nova esperança per la humanitat en la forma de reaccionar del pilot respecte al seu paper durant el bombardeig d'Hiroshima. Ja que afirma que la seva forma d'actuar desafia el sentit comú que instal·la la tecnificació del món. És en aquesta escletxa on germina la llavor de la hipòtesi del treball de final de grau, perquè la reacció de Claude Eatherly en lloc d'encarnar la moral nord-americana exemplar i assumir el seu paper d'heroi nacional es consolida en un seguit de comportaments que li suposen un diagnòstic psiquiàtric, i un internament a la unitat psiquiàtrica de l'hospital militar de Waco. Aleshores, Anders veu en l'estat de *pànic* i *desorientació* que manifesta el pilot una escletxa que escapa de l'imperatiu codificador de la tècnica, el qual emplaça els individus com si fossin part d'un engranatge i els empeny a formar part d'accions que no poden preveure ni aturar (Anders 2021, 32).És per aquest motiu que el meu treball té la intenció d'obrir l'horitzó de possibilitat que dibuixa Anders per tal d'esclarir com s'inscriu la *tecnificació de l'existència* dins del teixit social i en quin sentit els cossos disciplinats per la institució psiquiàtrica suposen una resistència.

El mètode que s'ha emprat per fer aquest treball ha estat indagar en els marcs conceptuals dels filòsofs tractats a través de diversos nodes temàtics que han actuat com a vasos comunicants. És a dir, en lloc de realitzar una genealogia resseguint l'ordre cronològic de la història de la filosofia s'ha optat per abordar la temàtica d'una forma descentralitzada, observant com els

conceptes pertanyents a tradicions diverses, es deixaven afectar els uns pels altres i teixien una línia de recerca que resultava més adient per tal d'abordar una problemàtica que es troba inscrita de forma microfísica, i reticular, al cos social. Així doncs, aquest mode d'operar ha possibilitat una recerca que combina la filosofia de la tecnologia i la biopolítica.

Pel que fa a l'estructura del treball té tres eixos temàtics, els quals s'afecten entre ells per resseguir una tensió que pugui respondre la hipòtesi plantejada. Així mateix, el primer eix temàtic indaga en la qüestió de la tècnica per dilucidar en quin sentit glateix la tècnica moderna dins del mode de governamentalitat cibernètica i en quin sentit és possible afirmar que aquesta contribueix a la configuració d'un dispositiu biopolític.

El primer apartat estableix un diàleg entre la filosofia de la tècnica de Martin Heidegger, a través de l'obra *La pregunta por la técnica* i el text del col·lectiu Tiqqun anomenat *La hipòtesis cibernètica*. Així mateix, en aquesta secció s'adreça la hipòtesi cibernètica com una catalització de la *Gestell* Heideggeriana. És a dir, es mostra com en el diagnòstic de Tiqqun hi rau l'essència de la tècnica moderna perquè el gest de la cibernètica encarat a regular el cos social per fer-se càrrec de l'ordre mundial desoculta la realitat efectiva com a *subsistent*, en tant que revela l'*ens* com una objectivitat calculable que pot ser modificada per la seguretat del teixit social. D'aquesta manera, el segon apartat del treball mostra en quin sentit la hipòtesi cibernètica és un dispositiu biopolític i per tal de sostenir aquesta tesi s'estableix un diàleg entre l'obra de Tiqqun mencionada anteriorment, diverses obres del corpus Focultià i el text *Michel Foucault: Biopolítica i governamentalitat* de la filòsofa Ester Jordana. Aleshores, un cop s'ha caracteritzat la corporització de la tècnica en un dispositiu biopolític, anomenat cibernètica, i s'ha adreçat el tipus de subjectivitat que produeix aquest mode de governança s'inaugura el tercer eix temàtic. Aquest aborda el fenomen de la bogeria com a node de resistència que inscrit en una tecnologia de dominació aconsegueix fer inoperatiu el mode de governamentalitat de la cibernètica. Es tracta d'un apartat que assenyala la incapacitat per part de la psiquiatria de copsar l'experiència singular que presenten els cossos que experimenten la bogeria, posant a operar la noció de *sin-razón* desenvolupada en l'obra de Foucault *Historia de la locura en la época clàssica*. *I* per abordar l'experiència viva de la no-racionalitat. Aquest últim eix aborda la noció de *resistència* des del corpus Focultià, des del concepte de *Dysphoria Mundi* de Paul B. Preciado i finalment l'adreça com una interrupció utilitzant el terme *glitch* desenvolupat per Legacy Russell a *l'obra Feminismo Glitch*.

2. La cibernètica com a catalització de la *Gestell* Heideggeriana

El gest conceptual que opera com a eix vertebrador d'aquest apartat és resseguir de quina forma glateix la *Gestell* heideggeriana en la hipòtesi cibernètica presentada per Tiqqun. Així mateix, l'objectiu és cartografiar els plecs de l'essència de la tècnica moderna per tal de poder dilucidar com aquesta rau al mode de governació que encarna la cibernètica. Aleshores per realitzar aquest propòsit, en primer lloc, es caracteritzarà la Hipòtesi cibernètica escrita per Tiqqun, en segon lloc, es desplegarà el marc conceptual de la tècnica heideggeriana recollit a l'obra *La qüestió envers la tècnica* i finalment s'abordarà la qüestió que ocupa aquest apartat.

D'aquesta manera, per introduir l'obra de Tiqqun és necessari presentar que la hipòtesi cibernètica és un text que sosté que el món és quelcom que es troba articulat a través d'una multiplicitat de sistemes tècnics, els quals operen mitjançant la categoria d'informació per tal de configurar un determinat règim de *poder-saber*. És precisament per això, que Tiqqun caracteritza aquest projecte com una nova tecnologia de governació (Tiqqun 2013, I) configurada a través de la noció de dispositiu. Ja que, planteja la qüestió de la cibernètica com una constel·lació difusa de diversos sistemes de saber i tecnologies, els quals es troben orientats a gestionar la vida. Per tant, la cibernètica suposa un nou ordre polític perquè empra la informació i la comunicació per perpetrar un determinat control sobre la vida dels subjectes. Així mateix, aquest nou exercici de domini *somatopolític* posa en primera instància la rellevància dels sistemes tècnics en l'elaboració de la subjectivitat emergent d'aquest règim de poder. Es tracta d'un relat que sorgeix a la segona meitat del segle XX per substituir la faula liberal, la qual presentava una comprensió de l'ordre social i de la prosperitat en termes d'autoregulació, sostenint així que el benestar d'una societat s'obté a conseqüència de l'acció descoordinada dels diversos àtoms que el conformen. Així doncs, el text vaticina la mort de la dimensió pràctica d'aquest discurs perquè sosté que actualment aquesta narrativa no és més que retòrica. És a dir, defensa que *de facto* la ficció que es fa operativa al nostre món actualment és la cibernètica. Aquesta s'erigeix sobre una hipòtesi d'heteroregulació la qual té la particularitat de concebre els comportaments biològics, físics i socials com a programables i reprogramables en la seva totalitat (Tiqqun 2013, I). Així aquesta teoria considera que pel bon funcionament del sistema cal intervenir i dirigir activament la vida social. Es tracta d'una teoria fruit d'un context plegat de crisis, per això és pensada com una eina per l'optimització de la gestió d'emergències que posin en risc una organització de la vida col·lectiva.

Aleshores, aquest nou règim de poder és producte del seu context, té l'objectiu de restaurar l'ordre mundial a través de la construcció d'un entramat de dispositius que facilitin la

comunicació dels fluxos d'informació per tal de poder controlar el teixit social. La cibernètica suposa una nova tecnologia de governació que requereix vigilar els diversos agents que constitueixen les multiplicitats sobre les quals s'exerceix el poder. És per aquest motiu que l'acció de pilotar "*kybernesis*", esdevé la metàfora cardinal que caracteritzarà l'acte governar a finals del segle XX (Tiqqunn 2013, I).

En aquest context, governar significa construir una coordinació racional dels fluxos d'informacions i decisions que circulen pel cos social. Així doncs, aquesta tecnologia de poder empra la informació per tal de constituir un sistema de comunicacions que permeti optimitzar el control sobre el conjunt d'individus que conformen una comunitat (Tiqqunn 2013, II). Es tracta d'un procés de racionalització sense límits (Tiqqunn 2013, I), dirigit per un desig d'ordre i certesa que s'afirma com la negació de tots aquells modes d'existència que no són traduïbles al sistema binari. El qual és necessari per tal d'engendrar una informació que pugui ser emmagatzemada i quantificada. Certament, per tal d'il·lustrar la pulsió que guia aquesta hipòtesi és necessari assenyalar que la cibernètica sorgeix com una teoria de la informació concebuda per ús militar. Es tracta d'una doctrina de control desenvolupada pel científic Norbert Wiener, recollida al llibre *Cybernetics*, publicat l'any 1948, en el qual, l'autor desenvolupa sobre allò que anomena "la doctrina del control i la comunicació en l'animal i la màquina". L'objectiu d'aquesta teoria de la comunicació és elaborar un sistema de predicció que s'encarni en una màquina que pugui preveure i controlar les posicions dels avions enemics per tal de facilitar la seva destrucció. Aquesta màquina s'anomena "Predictor" i tradueix a la dimensió pràctica els postulats de la teoria cibernètica. En aquest sentit, es tracta d'un artefacte tècnic que materialitza el gest cibernètic i la intuïció que vertebra l'horitzó de sentit exposat per Wiener, ja que aquest nou paradigma té l'objectiu de codificar el món per traduir el problema de la incertesa a un problema d'informació, la qual es troba inscrita dins d'una seqüència temporal en la qual algunes dades són conegudes i d'altres no. Així doncs, es tracta d'una teoria que té la voluntat de codificar la matèria per tal de convertir-la en informació, integrant l'objecte i el subjecte del coneixement en un tot que ha de ser pensat com un "sistema" (Tiqqunn 2013, II) amb l'objectiu de poder arribar a predir el comportament i la posició dels cossos que poden amenaçar l'ordre establert. Per tant, la cibernètica es fa càrrec d'un nou ordre mundial on és necessària la conversió constant en informació de totes aquelles modalitats existencials que són fortuïtes.

La hipòtesi cibernètica recull la voluntat militar a través de la parametrització i predicció dels cossos per teixir un *Zeitgeist* que fa extensiva la noció d'estat de guerra a una temporalitat permanent. És a dir, després de la Segona Guerra Mundial l'aplicació d'aquesta teoria bèl·lica a l'àmbit civil consolida una tecnologia governamental que codifica els esdeveniments amb

l'objectiu d'emprar la categoria d'informació per garantir la supervivència del cos social. Fet que caracteritza un moviment de control perpetu instaurat miscrofísicament per gestionar la pau, la política i l'ordre mundial (Tiqqunn 2013, I). Consolidant així, la informació com un vector essencial per articular aquesta matriu fiscalitzadora inscrita de forma rizomàtica en la societat civil per tal de disciplinar els àtoms que la configuren.

Finalment, recollint el paisatge que s'ha desplegat amb anterioritat, es podria afirmar que en la constitució d'aquest règim de poder hi palpita l'esperit de la *Gestell* heideggeriana perquè dins del moviment de codificació de l'existència pel seu domini s'hi entreveu un mode de desvelament provocador que desoculta allò real i efectiu com a fons permanent. En altres paraules, l'imperatiu racionalitzador que sustenta la hipòtesi cibernètica sosté una concepció de la realitat entesa com un sistema vertebrat per cadenes d'informació que tradueixen la materialitat amb el propòsit d'assegurar el seu control. Aquesta acció de vigilància perpètua provoca la revelació de la realitat com una entitat que ha de ser quantificable i que ha de poder ser emmagatzemada per l'optimització del seu propòsit. És per aquest motiu que seria possible afirmar que la hipòtesi cibernètica és una catalització de l'essència de la tècnica moderna heideggeriana perquè requereix d'una provocació que sol·licita allò que es revela com a subsistent, tal com provaré de desenvolupar a continuació.

Primerament, és necessari introduir el marc conceptual recollit a l'obra "La qüestió envers la tècnica"[1] que és una transcripció de la conferència que va impartir Martin Heidegger l'any 1953 a l'auditori de l'Acadèmia Bàvara de Belles Arts dins del cicle *Les arts en l'època tècnica*. Així doncs, es tracta d'un text que obre un camí filosòfic que discorre amb la voluntat d'interrogar-se sobre quina és l'essència de la tècnica moderna amb el propòsit de poder arribar a establir una relació lliure amb ella.

Així, en l'exercici de recórrer el camí del pensar l'autor estableix una diferenciació, afirma que la tècnica no és el mateix que la seva essència, de manera que la tècnica no és en si mateixa res tècnic (Heidegger 2021, 13). Aleshores, l'autor exposa dues definicions habituals que s'empren popularment per respondre a la pregunta per l'ésser de la tècnica. La primera, sosté que la tècnica és un mitjà per un fi i la segona afirma que és una activitat humana. Aquestes dues caracteritzacions es pertanyen mútuament i s'integren en una mateixa concepció de la tècnica, perquè certament establir mitjans per assolir un determinat objectiu resulta una activitat humana. Així es consolida la concepció antropològica instrumental de la tècnica, la qual segons

[1] La traducció del títol i l'ús en català dels conceptes Heideggerians s'han dut a terme manllevant els termes de la traducció realitzada a l'article escrit per Josep M. Esquirol i Calaf anomenat "Heidegger i la tècnica," *Cercles: Revista d'Història Cultural* 9 (2006): 83–101, https://raco.cat/index.php/Cercles/article/view/191216.

l'autor és correcta, però no revela l'essència de la tècnica moderna, perquè concebre aquesta com un mitjà comporta una voluntat de dominació per part de l'individu, la qual creix a mesura que la tècnica amenaça en escapar del control humà (Heidegger 2021,15). És per aquest motiu que Heidegger sosté que la determinació instrumental és certa però no vertadera, perquè allò vertader porta a una relació lliure amb allò que ens concerneix des de la seva essència (Heidegger 2021, 16). Aleshores, en aquest punt el camí del qüestionar Heideggerià, inicia la cerca d'allò vertader a través d'allò correcte, és a dir, parteix de la certesa de la determinació instrumental de la tècnica per emprendre la cerca del caràcter vertader de la tècnica, per tant, de la seva essència (Esquirol, 2006, 88). Establint aquest punt de partida, l'autor sosté que la noció de caràcter instrumental implica l'existència d'una causalitat perquè els mitjans són causants del fi que s'aconsegueix, com per exemple la destral i el llenyataire són causants de l'arbre talat (Esquirol, 2006, 88). Així, en l'exercici de dilucidar l'essència de la tècnica partint del criteri de causalitat l'autor sotmet la tècnica a la quàdruple causalitat aristotèlica per realitzar un desplaçament conceptual respecte a la idea de *causa efficiens*, que concep l'objecte finalitzat com un efecte del fer (Heidegger, 2021, 19). D'aquesta manera Heidegger sosté que allò que els romans anomenen *causa* i els alemanys *Ursache,* en grec es denomina αἴτιον i vol dir: allò que és responsable de quelcom. Aleshores, el gest conceptual que introdueix Heidegger consisteix a sostenir que les quatre causes aristotèliques són diferents modes del que anomenarà *ser-responsable-de*[2]. Això es veu materialitzat en l'exemple del calze exposat per l'autor, en el qual les quatre causes aristotèliques són responsables de portar a la llum l'existència d'aquest artefacte. El calze només pot aparèixer gràcies a elles, perquè són copertanyents entre si (Heidegger 2021 ,18) i, per tant, són corresponsables del fet que la copa es faci present, ja que causen la seva aparició davant nostre i a la nostra disposició. Així aquest *estar-delante* i *estar-a-disposición* (ὑποκεῖσθαι) són modalitats que caracteritzen la presència d'una cosa. És per això que aquests quatre modes del *ser-responsable-de* realitzen l'acte de portar a la llum quelcom, el fan venir a la presència. D'aquesta manera el *ser-responsable-de* esdevé *ocasionar*[3] entès com aquella acció de portar a la presència allò que encara no és present. Aleshores, per aquesta raó Heidegger introdueix la idea que tota acció de l'*ocasionar* és ποίησις (*pro-ducir*)[4], que és allò que succeeix quan quelcom ocult passa a l'estat de *desocultamiento*[5]. Aquest fet serà anomenat

[2] Traducció del concepte *Verschulden* manllevada del glossari elaborat pel traductor Jesús Adrián Escudero (Heidegger 2021, 66)

[3] Traducció del concepte *Veranlassen* manllevada del glossari elaborat pel traductor Jesús Adrián Escudero (Heidegger 2021, 59)

[4] Traducció del concepte *Hervorbringen* manllevada del glossari elaborat pel traductor Jesús Adrián Escudero (Heidegger 2021,65)

[5] Traducció del concepte *Unverborgenheit* manllevada del glossari elaborat pel traductor Jesús Adrián Escudero (Heidegger 2021, 59).

desvelamiento (Entbergung), que és la traducció del concepte ἀλήθεια grec i suposa una discrepància amb la *Wahrheit* , que és el significant del mot alemany per designar la idea de veritat que parteix del terme llatí *veritas*, ja que, aquesta última comprèn el terme veritat com rectitud del representar i no com l'acció de revelar (Heidegger 2021 , 22).

És aquí on apareix la primera tesi sobre l'essència de la tècnica, perquè partint de la concepció instrumental de la tècnica l'autor sosté que la possibilitat de qualsevol fabricació productora (pro-ducir) es forja en el *desvelar* (Heidegger 2021 , 22). Aleshores, la primera tesi sobre l'essència de la tècnica sosté que aquesta és un mode del *revelar*[6] (Entbergen) perquè la tècnica (τέχνη) constitueix un acte poiètic (ποίησις) que obre l'àmbit de la revelació i ,per tant, de la veritat (Wahrheit). En definitiva, aquesta primera aproximació indica que la tècnica és un mode del revelar perquè fa aparèixer l'*ens*. Tal com fa palesa la següent cita del text:

> «La τέχνη es un modo del ἀληθεύειν. Desvela aquello que no se pro-duce a sí mismo y que todavía no está ahí delante de nosotros, por lo que puede aparecer y acaecer ahora de una manera, ahora de otra. Quien construye una casa o un barco o forja una copa sacrificial desvela la cosa a producir según las perspectivas de las cuatro modalidades del ocasionar (...) Por consiguiente, el elemento decisivo de la τέχνη no reside en el hacer y el manejar, ni estriba en la aplicación de medios, sino en el desvelamiento mencionado. En cuanto desvelar, pero no concebido como un fabricar, la τέχνη es un pro-ducir, un traer-ahí-delante » (Heidegger 2021, 23).

Partint de la definició de l'essència de la tècnica com un mode del revelar, cal abordar l'especifitat de l'ésser de la tècnica moderna, ja que és la qüestió sobre la qual pivota el text i és allò que rau latent en la hipòtesi cibernètica. Així, l'essència de la tècnica moderna també és un revelar com afirma Heidegger. Tanmateix, aquest es desplega en un *provocar* (*Herausfordern)* que col·loca la natura sota l'exigència d'haver de subministrar energia que ha de poder ser extreta i emmagatzemada, com es mostra als múltiples exemples que fa servir Heidegger al text (Heidegger 2021, 27). A través d'aquests, l'autor adreça la revelació a partir de la provocació i mostra com aquesta *posa a lloc*[7] la naturalesa obeint un desig d'extracció. Així contraposa un artefacte tècnic com el molí de vent, que recull l'energia de la natura sense la necessitat d'un procés de provocació amb una manifestació de la tècnica moderna com pot ser la provocació d'una regió de la terra per extreure'n carbó i minerals. Aleshores, quan es posa a operar la lògica

[6] Traducció del concepte *Entbergen* manllevada de la traducció emprada pel filòsof Josep Maria Esquirol (Esquirol, 2006, 89).

[7] Traducció del concepte *Stellen* manllevada de la traducció emprada pel filòsof Josep Maria Esquirol (Esquirol, 2006, 91). Es tracta d'un terme que al llarg del text serà traduït també com a *Emplaçar*, fent referència a la traducció realitzada per Jesús Adrián Escudero (Heidegger 2021, 60).

de l'essència de la tècnica moderna allò que abans era terra es revela com una conca carbonífera. Així doncs, Heidegger afirma que el revelar que domina la tècnica moderna té la propietat d'emplaçar en un sentit de provocar, moviment que allibera l'energia oculta en la naturalesa per transformar-la en quelcom emmagatzemable perquè pugui ser distribuït. És per aquest motiu que Heidegger sosté que alliberar, transformar, emmagatzemar, distribuir i commutar són modes del revelar (Heidegger 2021, 27) perquè mostren tot allò que és afectat per la tècnica moderna com un etern fons d'existències disponibles pel seu consum. Així, el mode de desocultament propi de l'emplaçar provocador que caracteritza a la tècnica moderna és traduït pel terme *fondo permanente* (Bestand)[8]. En aquest, la naturalesa (i tot el que és afectat per la crida de la tècnica moderna) és revelat com un fons de reserves emmagatzemables, manipulables i consumibles al servei de l'individu. Això causa que a l'era tècnica les coses perdin la consistència que caracteritza a l'objecte en si (Gegenstand) (Heidegger 2021, 63) perquè l'objecte deixa de ser allò que es contraposa al subjecte i passa a ser quelcom que ha d'estar sempre disponible (Heidegger 2021, 28). És per aquest motiu que allò que es revela a partir del *provocar* i que es troba reunit al fons permanent no serà considerat objecte sinó *subsistent*. Aquesta categoria s'usa per designar els objectes en el sentit d'*existències*, és a dir, com allò que conforma un estoc de mercaderia que hi ha a un magatzem a l'espera de ser venut. En conseqüència, l'objecte esdevé un element que ha estat quantificat, distribuït i emmagatzemat amb l'objectiu d'estar disponible pel seu consum. És per això que aquest fet estableix el que s'anomenarà món sense-objecte (Esquirol 2006, 93), perquè en aquest desplaçament el món es revela com a dipòsit, com un conjunt d'existències disponibles pel seu consum (Esquirol 2006, 93). Així, Heidegger caracteritza l'essència de la tècnica moderna com un *compostatge* o *engranaje* (*Gestell*), concepte que encarna el revelar provocador que emplaça a l'individu a sol·licitar allò real i efectiu com a *fondo permanente* (Heidegger 2021, 32). En altres paraules, el *compostatge* és el mode de desocultament segons el qual allò real i efectiu se'ns revela com a *subsistent*.

Recorrent el camí del pensar Heideggerià que mostra l'essència de la tècnica moderna és plausible afirmar que la *Gestell* rau latent en la tecnologia de governació corporitzada en la hipòtesi cibernètica, ja que el mode de governamentalitat instaurat per la cibernètica revela el cos social com un sistema d'informació que mitjançant un procés de racionalització transforma

[8] El terme *Bestand* és traduït per Jesús Adrián Escudero com a *Fondo permanente* (Heidegger 2021, 62) però Josep María Esquirol ho tradueix pel terme *subsistent*. Tanmateix, tot i que parteix del mateix mot alemany l'usa per designar allò que anomena *existències* (Esquirol, 2006,93).

la realitat en un complex calculable de forces perquè pugui ser emmagatzemada i distribuïda per una xarxa de comunicació que es troba orientada a controlar activament el teixit social.

En primer lloc, partint de la noció de *Gestell* com el mode de *revelar* provocador que desoculta el real en tant que *subsistent* es fa palès el batec de la filosofia de la tècnica Heideggeriana en la cibernètica. Això es deu al fet que aquesta presenta un mode de governació que s'articula en un *provocar* que emplaça la realitat sota l'exigència d'haver d'esdevenir quelcom quantificable. Aquest procés parametritza allò real per inscriure-ho en una cadena d'informació per tal de codificar la matèria amb l'objectiu de poder preveure qualsevol tipus d'acció. D'aquesta manera es desoculta un mode del revelar que emplaça l'individu mateix com a *subistent*, perquè el gest de la cibernètica revela el subjecte com a fons permanent de recursos que poden ser utilitzats per regular l'ordre social. Adoptant el que Heidegger anomena *fondo permanente*, un fons de reserves emmagatzemables que mostra el real efectiu a través del criteri de disponibilitat (Heidegger 2021, 63). Així, en la hipòtesi cibernètica el desocultament del món com una xarxa d'informació també articula un món sense-objecte, fet que revela el món com un dipòsit (Esquirol 2006, 93), tal com succeeix allà on impera la *Gestell*. És per aquest motiu que Tiqqun sosté que la cibernètica és un procés de modelització total del món (Tiqqunn 2013, II) que succeeix a partir d'un doble moviment. El primer és l'extorsió contínua d'informació, que suposa la traducció d'allò real a aquesta categoria, configurant així un procés de separació de l'*ens* respecte a les seves qualitats. El segon és la comunicació que fa circular la informació que s'ha extret per configurar un sistema (Tiqqun 2013,II). Així en aquest procés hi és latent l'essència de la tècnica moderna perquè es desplega a través d'un moviment de *provocació* (Herausfordern) que es conjuga en un posterior emmagatzament i distribució. És a dir, el moviment d'extorsió de la informació pot ser comprès en clau de *provocació* perquè força un mode del revelar que desoculta el *subsistent*, fet que el desvincula de la seva consistència d'objecte. Així aquest element desposseït de la seva qualitat d'objecte es troba emmagatzemat i distribuït per configurar un sistema de comunicacions per on pugui circular, d'aquesta manera queda teixit el que Tiqqun anomena el procés de recreació del món (Tiqqunn 2013, II).

En segon lloc, també cal afegir que es fa palesa la presència de la *Gestell* en el gest d'abstracció que encarna la cibernètica, el qual parteix del projecte de Norbert Wiener. Certament, aquest propòsit manifesta l'emplaçament que provoca la *Gestell* a través de la manifestació de les ciències exactes, ja que és una empresa de matematització del món amb l'objectiu de convertir la realitat en quelcom calculable i les ciències emplacen la naturalesa perquè es desoculti com a conjunt de forces que han de ser quantificades (Heidegger 2021, 35), perquè el *compostatge*

sol·licita a la naturalesa que resulti ordenable per formar part del *fondo permanente* per tal que esdevingui disponible com a sistema d'informació (Heidegger 2021, 37).

3. *Governamentalitat* cibernètica. Microfísica, biopolítica i codificació.

El gest de la hipòtesi cibernètica que consisteix a revelar el real efectiu com a *subsistent*, mostra la realitat com un gran engranatge tècnic. Ja que, el moviment de codificació absoluta del real efectiu revela el cos social com un sistema tècnic més que ha de subsistir mitjançant un exercici de regulació dels sistemes d'informació que el conformen. Aquest esdeveniment és el que assenyala Tiqqun quan afirma que la cibernètica és un món autònom de dispositius que conforma una gegantesca "màquina abstracta" que esdevé una màquina de guerra mundial (Tiqqun 2013, I). Així doncs, es tracta d'un plantejament que ja assenyala la dimensió política que rau en la voluntat de parametritzar la realitat, ja que aquesta empresa instaura una tecnologia governamental que opera seguint un desig de dominació, perquè el moviment de desocultar allò real com un fons de reserves que ha de ser quantificable, emmagatzemable i distribuïble, constitueix una tecnologia de governació que té l'objectiu d'optimitzar la defensa de la societat envers els agents que posen en perill l'ordre social. Aleshores, el motor que articula la hipòtesi cibernètica és el moviment de racionalització absoluta que pretén codificar les accions i decisions del cos social per convertir-les en informació que pugui ser utilitzada per preservar la seguretat del teixit social. Per aquest motiu, és necessari emprar el marc conceptual que desplega Michel Foucault al corpus de la seva obra, per tal de poder realitzar una genealogia del poder que permeti elaborar una cartografia que copsi com s'articula el règim de poder que produeix la hipòtesi cibernètica. Així mateix, la tesi que comença a desenvolupar Foucault a mitjans dels anys setanta en obres com *Vigilar y castigar* o el primer volum de *Historia de la Sexualidad* introdueixen un desplaçament que és útil per analitzar la tecnologia de governació cibernètica perquè té el propòsit de captar tot allò que escapa de la concepció jurídica negativa del poder (Lemke, 2025, 20), la qual caracteritza el poder com un exercici negatiu que s'exerceix mitjançant la llei. Aleshores, la teoria política focultiana s'erigeix en contraposició a la representació "jurídico-discursiva" del poder (Lemke 2025,11), la qual caracteritza la sobirania com una qüestió que s'origina en un punt centralitzat des del que penetra a la dimensió social. Articulant així una noció jeràrquica i vertical del poder que pren la forma d'un moviment de negació que té la funció de prohibir o reprimir mitjançant la llei (Jordana, 2018, 19). Es tracta d'una concepció del poder que es desplega en termes de legitimitat, perquè concep el poder com a quelcom que s'exerceix a través de l'elaboració de lleis (Foucault 2003, 44). Aleshores, el moviment conceptual que inicia Foucault és una reelaboració de la teoria del poder (Lemke 2025, 11) per analitzar tot un seguit de fenòmens, pràctiques i relacions de poder que conformen

les societats contemporànies i que no es poden abordar des d'aquesta concepció monolítica del poder (Jordana 2018, 18). De fet, així ho afirma Foucault a l'obra *Hay que defender la Sociedad,* on sosté que el model jurídic de la sobirania és incapaç de realitzar un estudi concret de la multiplicitat de relacions de poder existents, fet que l'impulsa a fer una anàlisi que s'interrogui per com l'individu esdevé subjecte en tant que element sotmès a una relació de poder (Foucault 2003, 43). Aquesta qüestió, és ignorada per la teoria de la sobirania clàssica perquè pressuposa la constitució del subjecte i estableix que la multiplicitat dels poders polítics només pot establir-se i funcionar a partir d'una unitat primigènia del poder (Foucault 2003, 44). És a dir, no té en compte la seva inscripció capil·lar que recollirà Foucault a l'analítica de la qüestió del govern. És per aquest motiu que Foucault substitueix la perspectiva *macropolítica* per una *micropolítica*, deixant d'aquesta manera inoperativa l'anàlisi que es realitza en termes de representació i només s'interroga per la constitució d'aquesta (Lemke, 2025,19). Foucault sosté que el poder no és quelcom que s'exerceixi només de manera jeràrquica, sinó que s'expandeix de manera reticular dins les relacions socials, mitjançant pràctiques i tecnologies que funcionen entrellaçades (Jordana 2018, 19). D'aquesta manera neixen les relacions de poder, les quals produeixen un determinat ordre (Jordana 2018,19), això implica que les relacions de poder tenen una dimensió productiva, fet que s'allunya de la concepció habitual del poder que sosté que els seus efectes s'expressen només en termes negatius. Tal com mostra la següent cita de l'obra *La microfísica del poder* a continuació:

> «En efecto, si la única función del poder fuera reprimir, si este trabajara solo en la modalidad de la censura, la exclusión, el bloqueo, la represión [refoulement], a la manera de un gran superyó, si solo se ejerciera de una forma negativa, sería muy frágil. Si es fuerte, es porque produce efectos positivos en el plano del deseo -esto comienza a saberse- y también en el del saber. Lejos de impedir el saber el poder lo produce. Si se ha podido constituir un saber sobre el cuerpo, ha sido a través de un conjunto de disciplinas militares y escolares (...) El arraigo del poder, las dificultades que se experimentan para desprenderse de él, provienen de todos esos vínculos. Por eso la noción de represión *repression* a la cual se reducen en general los mecanismos del poder no es suficiente y quizá es peligrosa» (Foucault 2022, 80)

Així, el desplaçament realitzat per l'autor que assenyala la facultat productiva del poder és rellevant perquè mostra com aquest té incidència en l'àmbit epistèmic, ja que fa funcionar un seguit de mecanismes lligats a la producció de saber, i per tant enforteix una determinada concepció de veritat. Llavors, Foucault sosté que el poder es troba inscrit de forma "microfísica", per tant, a través d'un conjunt de tècniques que funcionen en la immanència de les relacions de poder (Jordana 2018, 20). És per aquest motiu que Foucault dirigeix la mirada a les formes de racionalitat que al llarg de la història donen lloc a diverses formes de governar amb l'objectiu

d'analitzar les transformacions dels estats a través de les pràctiques de govern que empren per organitzar-se, tot això defugint d'una anàlisi de caire essencialista que aspiri a indagar sobre el fonament polític (Jordana 2018, 22). El projecte de Foucault és alliberar l'anàlisi del poder respecte al que denomina el triple element previ del subjecte, la unitat i la llei. En canvi, el desplaçament que realitza l'autor és posar en rellevància les relacions de dominació en lloc de cercar l'element fonamental de la sobirania per tal d'extreure històrica i empíricament els operadors de dominació de les relacions de poder. Aquest fet l'empeny a elaborar una teoria de la dominació, o més aviat de les dominacions, en lloc d'una teoria de la sobirania. Així, per tal de dur a terme aquesta anàlisi l'autor no parteix dels subjectes ni d'elements que serien previs a la relació sinó que parteix de la mateixa relació de poder. Parteix de la dimensió fàctica de la relació de dominació per veure com aquesta determina els elements sobre els quals es recolza (Foucault 2003, 44). Es tracta d'apuntar com es fabriquen les relacions de sotmetiment, posar de manifest les relacions de dominació en la seva multiplicitat per mostrar com els diferents operadors de dominació s'entrellacen i es recolzen entre ells. És una analítica del poder que no nega l'existència de grans aparells, però que opta per mostrar com aquests s'erigeixen sobre la base dels dispositius de dominació. Considera que les estructures de poder són estratègies globals que usen tàctiques locals de dominació. És per això que Foucault sosté que per poder mostrar les relacions de dominació, cal dirigir la mirada als instruments tècnics que permeten assegurar-les. Aleshores, proposa substituir el triple element previ de la llei, la unitat i el subjecte per partir del triple punt de vista de les tècniques, la seva condició heterogènia i els efectes de sotmetiment que produeixen. Tres elements que sedimenten els processos de dominació en la configuració de les relacions de poder i dels grans aparells de poder. Es tracta d'una anàlisi que es focalitza en el procés de fabricació dels subjectes en lloc de la gènesi de la figura del sobirà (Foucault 2003, 45), aquest tipus d'anàlisi té com a objectiu realitzar allò que en retrospectiva Foucault va anomenar una «ontologia històrica del nostre present», que és l'anàlisi del present tenint en compte els individus com a quelcom subjecte al poder (Jordana 2018, 23). Es tracta d'analitzar les problemàtiques a través de les quals l'ésser es dona com una realitat que pot ser pensada a través de les pràctiques que el conformen (Foucault 2006, 10).

Per mostrar les formes d'organització que sorgeixen quan les tecnologies de dominació s'articulen en un aparell global Foucault usa la noció de *governamentalitat*. Aquest és el terme que empra l'autor per designar un mode de governació que doni compte de la inscripció microfísica del poder. En comptes d'analitzar la pràctica de la governació com un moviment vertical i jeràrquic usa la noció de governamentalitat per fer una anàlisi de les transformacions dels estats segons com s'organitzen emprant determinades pràctiques de govern, és a dir, a

través de les formes de governamentalitat que els travessen (Jordana 2018, 22). Per tant, el gest conceptual de Foucault és aprofundir en l'especificat d'aquesta forma d'inscripció microfísica del poder en sostenir que a diferència del que requerien els mecanismes de la sobirania, aquesta forma de poder requereix d'un conjunt de tecnologies que actuïn tant sobre els cossos dels individus com sobre la massa de població que conformen. Aquestes tecnologies, s'encarnen en allò que Foucault anomena *dispositiu*, que és l'entramat que fa funcionar d'una manera articulada una sèrie d'elements heterogenis de forma estratègica. És a dir, es tracta d'una multiplicitat de dinàmiques conjuntes que incideixen sobre la manera de sentir, pensar o actuar dels subjectes. Foucault analitza com els mecanismes de poder inscrits en un dispositiu conformen un sistema disciplinari d'organització social que resulta en la constitució de la biopolítica com una forma de poder que s'exerceix sobre la vida (Jordana 2018, 23). És d'aquesta manera com Foucault empra els conceptes de governamentalitat, dispositiu i biopolítica per analitzar un seguit de pràctiques de govern sistemàtiques que actuen amb la finalitat de dominar el possible camp d'acció dels subjectes que són governats (Lemke 2025, 29).

Aquesta inscripció microfísica del poder cristal·litza en un mode de governamentalitat que integra la tècnica disciplinària per regular la vida dels subjectes que configuren una massa global de població (Foucault 2003, 207). Es tracta d'una tecnologia governamental que integra disciplina i biopolítca. És per aquest motiu que és una concepció del poder que ressona amb el diagnòstic realitzat per Tiqqun a l'obra *La hipòtesi cibernètica,* tal com desenvoluparé a continuació.

En primer lloc, cal contextualitzar l'ús de la noció biopolítica, un concepte ideat per Foucault per adreçar la gestió de la vida compresa com una forma de govern polític. És una nova tècnica de poder que neix a partir del segle XVIII amb l'objectiu de racionalitzar els problemes que suscitaven a la pràctica governamental els fenòmens propis d'un conjunt d'éssers vius constituïts com a població (Foucault 2007b, 359). És una pràctica que no té com a objecte l'individu en tant que home/cos, sinó a l'individu com a ésser vivent. Per tant, és una nova tecnologia de poder que integra la tècnica disciplinària, però empra un altre tipus d'instruments per controlar una multiplicitat de subjectes (Foucault 2003, 207), no pensats com a suma de cossos sinó com una massa global (Foucault 2003, 208). En aquest context, és de vital importància la cristal·lització de la massa global en un nou cos social: La població. Es tracta d'una idea de col·lectivitat que presenta un cos múltiple innumerable (Foucault 2003, 210). Així, necessàriament la biopolítica fa referència al desenvolupament d'un poder que operant sobre la població actua sobre la vida mateixa (Jordana 2018, 71). És a dir, la biopolítica es troba intrínsecament relacionada amb la idea de població com a problema polític, perquè la seva

tasca exigeix regular i intervenir en les determinacions dels fenòmens globals per tal de garantir l'ordre d'aquesta. Aleshores, la biopolítica introdueix un seguit de mecanismes que es dediquen a aquesta funció. Són mecanismes reguladors que busquen fixar un equilibri a la condició aleatòria inherent a la vida humana, així es podria dir que el que busquen és optimitzar un estat de vida determinat. Per tal de realitzar aquesta acció requereixen una dimensió global per poder actuar sobre la totalitat de la massa de la població (Jordana 2018, 71). D'aquesta manera ho descriu Foucault:

> «No se trata, en absoluto, de conectarse a un cuerpo individual, como lo hace la disciplina. No se trata en modo alguno, por consiguiente, de tomar al individuo en el nivel del detalle sino, al contrario, de actuar mediante mecanismos globales de tal manera que se obtengan estados globales de equilibrio y regularidad; en síntesis, de tomar en cuenta la vida, los procesos biológicos del hombre/especie y asegurar en ellos no una disciplina sino una regularización » (Foucault 2003, 211).

Així mateix, tal com mostra la cita, l'empresa de la biopolítica requereix d'una xarxa de mecanismes que procurin una inscripció capil·lar d'aquest poder, el qual busca regular la vida per assolir un estat de vida òptim per la població global. Aquest entramat és el que Foucault anomena *dispositiu*, ja que l'autor sosté que un dispositiu és la xarxa que entrellaça estratègicament tot un conjunt heterogeni (que comprèn discursos, institucions, instal·lacions arquitectòniques, lleis, enunciats científics, etc.) per tal que aquest produeixi una sèrie d'efectes concrets. D'aquesta manera, el dispositiu té una posició estratègica dominant (Foucault 1985,129). En el cas del dispositiu biopolític, allò que procura és regular la vida per mantenir l'ordre del cos social anomenat població.

En aquest sentit, es podria afirmar que la hipòtesi cibernètica de Tiqqun configura una tecnologia de governamentalitat que conforma un dispositiu biopolític perquè aquesta constitueix una xarxa d'inscripció que facilita l'establiment d'un poder microfísic, el qual es regeix per un criteri d'heteroregulació mitjançant un procés de racionalització i càlcul. Aquest posa el focus en reduir les dissidències que suposen una amenaça per a l'equilibri del règim social i polític imperant. Així mateix, aquesta aproximació de la cibernètica com una empresa de racionalització sense límits (Tiqqun 2013, I) també ressona amb la noció de biopolítica. Ja que, Foucault afirmava que aquest concepte també comprèn la racionalització, per part de la pràctica governamental, dels fenòmens que formen part d'un conjunt d'éssers vius constituïts com a població[9] (Foucault 2007b, 359). Aleshores, el que és particular del paradigma cibernètic és l'expansió sense límit

[9] Foucault assenyala a *Nacimiento de la biopolítica* que aquests fenòmens inclouen la salut, la higiene, la natalitat i la longevitat entre d'altres (Foucault 2007b, 359).

del procés de racionalització, el qual es troba encarat a optimitzar els mecanismes de control per perpetrar la voluntat biopolítica. Així doncs, aquest dispositiu biopolític que és la cibernètica configura un nou mode de governamentalitat. D'aquesta manera, governar en aquest paradigma és inventar una coordinació racional del flux d'informació i de les decisions que circulen pel cos social. Aleshores, per tal d'assegurar el funcionament d'aquesta tècnica de govern és necessari instal·lar un conjunt de captadors per no perdre cap informació que procedeixi dels subjectes, per posteriorment processar la informació segons els criteris de correlació i associació (Tiqqun 2013, I). És per això que el fonament d'aquest nou ordre és un sistema de comunicacions, que esdevé el sistema nerviós de les societats. Constituint-se així com la font i el destí de tota classe de poder possible. Aquest procés racionalitzador configura un nou mode de governamentalitat política perquè com s'ha introduït anteriorment, el poder té la capacitat de produir determinats ordres polítics i subjectivitats (Jordana 2018, 19). Fet que s'exemplifica en aquesta cita del text: "[La cibernètica] Representa tanto un paradigma como una técnica de gobierno. Su estudio muestra que la policía no sólo es un órgano del poder sino también una forma del pensamiento". (Tiqqun 2013, I)

És a dir, la particularitat del dispositiu cibernètic és que encarna una nova forma de poder, la qual pren la vida com espai d'acció per enfortir determinades formes de ser, de viure i determinats règims epistemològics. Així es fa palès allò que afirma Tiqqun a l'inici del text, que la cibernètica és un ordre que combina la disciplina i la biopolítica (Tiqqun 2013, I). Ja que instaura mecanismes de disciplina per tal de desenvolupar un poder orientat a regular accions i a enfortir determinats modes de vida afins a l'equilibri del sistema. Es tracta d'un ordre que integra els mecanismes de disciplinament per elaborar un poder que "fa viure i deixa morir" (Jordana 2018, 75). Aleshores, seguint l'estela que obre la dimensió productiva del poder microfísic, cal adreçar la concreció de la subjectivitat que és produïda per la governamentalitat cibernètica. D'aquesta manera, el text de Tiqqun sosté que aquest nou mode de governació polític regit pel càlcul d'informació no s'encarrega de la guerra, sinó que es fa càrrec de l'ordre mundial. Es tracta d'un nou règim que encarna la pau com una guerra perpetua, és a dir, la política esdevé una continuació de la guerra (Tiqqun 2013, I) perquè el seu objectiu és procurar l'estabilitat constant d'aquest cos social. Aleshores, el gest cibernètic implica una denegació de tot allò que s'escapa a la regulació, de totes les possibles escletxes que habiten en potencialitat dins de la norma i, per tant, de totes les fluctuacions dels comportaments. Es tracta d'executar la voluntat de mantenir l'ordre general de les coses, fet que implica l'exercici de regular els esdeveniments fortuïts intrínsecs a la vida. D'aquesta manera, la governamentalitat cibernètica corporitza una forma d'inscripció capil·lar del poder que actua sobre la població com a cos polític per preservar-ne la supervivència. Aquest

moviment implica un gest bel·ligerant que s'executa per perpetuar allò que s'anomenarà ordre social perquè és una tasca que requereix l'establiment de la noció de normalitat per designar aquells comportaments socials que s'adeqüen correctament a la norma. És així com sorgeix un control davant d'allò que queda fora d'aquests límits, és a dir, allò que s'anomena *anormalitat*, una noció configurada al voltant de la idea de la defensa social (Jordana 2018, 57) articula un moviment de normalització dels cossos que destria el cos social entre els que poden ser sotmesos a aquest procés i els que presenten resistència. Sorgeix la distinció entre el subjecte normal i l'anormal com l'empresa permanent de restituir el sistema de la normalitat (Jordana 2018, 54). Es tracta d'una tecnologia de dominació que requereix un conjunt de mecanismes que permetin el disciplinament i la regulació dels cossos que configuren el teixit social. És per aquest motiu que Foucault apunta que és un tipus de pràctica construïda al voltant de la norma i la normalitat, però que té arrels en l'expansió del pensament mèdic, perquè es constitueix al voltant de pràctiques que impliquen el control, l'examen i la vigilància sobre els individus.

L'expansió sense límits d'aquest aparell categorial comporta que tots els espais disciplinaris incorporin aquest pensament mèdic que porta a mesurar, regular i controlar els subjectes en funció de la normalitat o de l'anormalitat d'allò que fan, pensen, senten o diuen (Jordana 2018, 54). Per totes aquestes qüestions, els criteris de comunicació i transparència inherents a la cibernètica comanden aquest procés d'inspecció. De fet, el subjecte *anormal* és la corporització de l'anàlisi constant que realitza la cibernètica sobre els individus a la recerca d'una possible disrupció, la qual s'expressarà en termes patològics. És en aquest sentit que, apuntant al procés de fabricació de subjectivitats que implica la inscripció del poder capitalar, i recollint el marc conceptual de Tiqqun, es pot afirmar que la subjectivitat desitjable pel mode de goveramentalitat cibernètica és el que s'anomena l'Autòmat Universal. Aquest consisteix en un gest de mecànica dels éssers vius que concep els comportaments físics i socials com a quelcom reprogramable. És un tipus de subjectivitat recolzada en el càlcul que té l'objectiu de manipular, programar i determinar l'ésser humà. Constituint un exercici de poder microfísic sobre la vida i col·lectivitat per tal de controlar els futuribles del cos social (Tiqqun 2013, II).

Es tracta d'una tecnologia de dominació biopolítica que utilitza el gest codificador de la cibernètica per estandarditzar processos de normalització, amb l'objectiu de regular la vida d'aquells subjectes que configuren una població. És per aquest motiu que Tiqqun apunta que l'Autòmat Universal (Tiqunn 2013,II) en tant que imperatiu de l'ésser humà, constitueix una fantasia que obeeix el desig de certesa de l'aparell cibernètic. D'aquesta manera, el manament de la *Gestell* corporitzat en la governamentalitat cibernètica aspira a produir una subjectivitat que encarni la condició de *subsistent,* que requereix l'engranatge. És així com tot el dispositiu

que integra la cibernètica inscriu els mecanismes de dominació per disciplinar tota conducte anormal que no sigui parametritzable. En aquest context en què es fa operativa la dimensió biopolítica de la cibernètica, Tiqqun assenyala com emergeix una nova disciplina que és inherent al dispositiu que la integra, la qual empra les categories constitutives d'aquest règim d'ordenació per analitzar els subjectes.

Es tracta de la sociocibernètica, una pràctica que té per objecte l'estudi dels fenòmens de *feedback* socials per tal de configurar una caracterologia dels individus. Aleshores l'operació d'aquest tentacle de la cibernètica consisteix a reduir el pensament a l'observació de processos causals circulars dins d'una totalitat social invariable a priori. Així doncs, l'objectiu d'aquest braç executor de la cibernètica és elaborar un mecanisme de regulació social que no depengui de macroinstitucions com l'Estat i el Mercat, sinó que funcioni a partir de micromecanismes de control. És per això que la sociocibernètica es dirigeix a l'estudi de l'individu com un espai de *feedbacks* (Tiqqun 2013, II), engendrant així el que Tiqqun anomena una "personalitat autodisciplinada". Per tant, aquesta disciplina empra com a categoria central la informació perquè la concepció de l'individu que sosté, implica una recaptació de dades per una posterior orientació del subjecte. Així doncs, la sociocibernètica suposa una inscripció dins del dispositiu biopolític perquè opera com a eina de gestió de la vida del subjecte per una regularització del seu estat d'ànim. En aquest sentit, les implicacions de la sociocibernètica comporten concebre el subjecte com un actor més d'aquest dispositiu de relligament de la societat. És precisament per això, que en aquest succés es mostra que la governamentalitat cibernètica concep els individus com una espècie de sistema tècnic més inscrit en aquesta xarxa, perquè els tracta des de mecanismes de *feedback* i control. Aleshores, mitjançant aquests processos de dominació els sociocibernètics escrutinen impecablement la normalitat dels individus en busca de la patologia (Tiqqun 2013, III). D'aquesta manera s'erigeix la falla que destria els dos grans eixos del cos social: la normalitat i la patologia. De fet, per tal d'exemplificar aquest succés Tiqqun fa una aproximació al concepte de "Salut mental". Abordant la formació de la Federació de la Salut Mental a la dècada 1950, institució que es va plantejar com una solució definitiva als problemes que afligien la comunitat durant aquella època: "El objetivo último de la salud mental es ayudar a los hombres a vivir con sus semejantes dentro del mismo mundo. El concepto de salud mental es coextensivo al orden internacional y a la comunidad mundial, que deben desarrollarse para que los hombres puedan vivir en paz unos con otros" (Tiqqun 2013, III)".

Aquest fragment del text fa palès que les institucions adreçades a gestionar allò anomenat "Salut Mental" són en realitat actors que procuren l'ordre global, és a dir, que operen sobre la població mundial en clau biopolítica, mitjançant un dispositiu. És precisament per aquest motiu que al

concebre els trastorns mentals i les patologies socials en termes d'informació, la cibernètica inaugura una nova política dels subjectes basada en l'optimització de la informació. És a dir, es tracta d'una nova política que posa al centre la comunicació i la transparència. Per tant, l'existència de la categoria anomenada "Salut Mental" implicarà una configuració del subjecte basada en la noció de *normalitat*. (Tiqqun 2013,III). D'aquesta manera la institució que engloba tots els mecanismes d'higiene pública adreçats a l'àmbit de la "Salut Mental" és la psiquiatria, la qual té la funció social d'intervenir sobre els perills que amenacen la societat (Jordana 2018, 57). Tal com fa palesa la cita següent: "[...] La societat s'enfronta amb una gran massa de problemes, al carrer, al treball, a la família, etc. i nosaltres, psiquiatres, som els funcionaris de l'ordre social. A nosaltres ens correspon reparar eixos desordres. Tenim una funció d'higiene pública. És la veritable vocació de la psiquiatria. I és el seu clima, el seu horitzó de naixement". (Jordana 2018, 54)

Consegüentment, és necessari no considerar la institució psiquiàtrica només com un mecanisme disciplinari. Si no com una materialització d'aquest dispositiu biopolític que configura la cibernètica, ja que es tracta d'un organisme adreçat a perpetrar l'ordre del cos social emprant mecanismes de *feedback* (comprès com a recol·lecció d'informació) i control per reorientar els individus que suposin una dissidència. D'aquesta manera, s'articula un organisme que utilitza l'arsenal conceptual de la cibernètica per tal d'enfortir un mode de vida determinat. En aquest context, és possible afirmar que el fenomen patològic del subjecte anormal tractat per la psiquiatria suposa una escletxa dins de l'ordre del cos social.

4. *Glitch*. Cossos, tecnologies i interrupcions

L'existència d'una tècnica de disciplinament adreçada als subjectes que experimenten allò que s'ha emmarcat dins del marc de la patologia mental indica que aquests suposen una interferència per la matriu fiscalitzadora que comanda la governamentalitat cibernètica. És a dir, l'imperatiu de la *Gestell* heideggeriana que encarna el mode de governamentalitat de la cibernètica provoca el real efectiu perquè es reveli com una entitat quantificable. El poder dins d'aquesta tecnologia governamental s'inscriu de forma microfísica mitjançant tècniques de disciplinament que configuren un dispositiu biopolític, el qual empra un moviment de racionalització sobre la vida per poder regular els esdeveniments fortuïts que l'integren. Aleshores, l'empresa de la cibernètica té l'objectiu de constituir un cos social que esdevingui completament codificable, fet que requereix la producció d'una subjectivitat que pugui ser traduïda seguint un criteri de racionalització i càlcul que té per objectiu protegir el cos social.

Tots els individus que presentin un tipus d'experiència que es trobi fora del llindar de la subjectivitat erigida al voltant de la noció de *normalitat,* conformen quelcom que no és copsable per l'afany xifrador de la cibernètica i, per tant, suposa una dissidència que esdevé un perill potencial per l'ordre establert, ja que impossibilita la funció de recaptar informació per arribar a predir la virtualitat dels actes que el subjecte pot cometre. Això genera una alerta respecte a l'anormalitat conformada al voltant de la idea de protecció social (Jordana 2018, 56), fet que produeix un seguit d'interrelacions entre el sistema jurídic i el sistema psiquiàtric per regular l'equilibri del teixit social. D'aquesta manera la psiquiatria constitueix l'*status* del subjecte anormal lligat a la noció de *perillositat* a la qual és impossible atribuir-li un sentit exclusivament jurídic o mèdic (Foucault 2007a, 298), però que, tanmateix, engloba una noció que corporitza la col·laboració de la psiquiatria en l'execució del sistema penal, perquè posa de manifest la funció social de la psiquiatria com un dispositiu procurador de l'ordre. Així ho apunta la hipòtesi de Foucault recollida a l'obra de Jordana, que assenyala com la incorporació de la psiquiatria en l'àmbit penal es dona a través de la introducció de la noció de perillositat per calificar el subjectes, fet que posiciona a la psiquiatria com un saber capaç de materialitzar els anhels del sistema jurídic, perquè s'anuncia com una eina capaç de poder detectar i intervenir sobre la dimensió de perillositat social dels individus (Jordana 2018, 60). Aquest mecanisme de disciplinament i higiene pública realitza un desplaçament que preocupa a Foucault, perquè fa una aproximació entre la ciència jurídica i el pensament mèdic que provoca una escletxa important entre les dues disciplines. És a dir, el subjecte jurídic i el subjecte psiquiàtric no són assimilables, perquè el primer opera mitjançant la noció de responsabilitat i lliure albir mentre que el segon s'emmarca dins del marc mèdic que opera mitjançant la noció de *normalitat*. Tanmateix, l'ús de la psiquiatria com a auxiliar del sistema penal permet la creació d'una tecnologia de dominació que atorga el marc del sistema psiquiàtric (erigit mitjançant la noció de normalitat) un pes jurídic. Hi ha un desplaçament a respecte la qüestió central que ha d'ocupar el marc jurídic, ja que on abans l'objectiu principal d'un procés penal havia estat tractar de discernir si un subjecte havia comès o no un determinat fet delictiu ara apareix la necessitat de realitzar un escrutini per determinar el marc de la perillositat que presenta l'individu (Jordana 2018, 59). Aquest fet implica realitzar un judici sobre l'individu mateix en lloc de sobre els actes que ha comès, fet que situa la noció d'*individu perillós* com l'objectiu principal de la intervenció punitiva durant els segles XIX i XX (Foucault 1996, 111). D'aquesta manera s'eleva la noció de normalitat a un estatus legal que permet castigar els individus assenyalats com a potencialment perillosos basant-se en la virtualitat dels actes que poden arribar a cometre. Certament, aquesta tesi mostra que tal com assenyala Foucault, el sistema psiquiàtric és sempre auxiliar del sistema

jurídic i penal (Foucault 2022, 53). Un exemple clar d'aquest succés és l'existència de la llei de "Vagos y maleantes" de l'any 1954, la qual s'encarregava de castigar certes activitats dels subjectes que de facto no constituïen cap mena de delicte, però que més endavant podrien arribar a suposar un perill per l'ordre social. Així ho exposa l'article de la llei recollit al llibre *Michel Foucault: Biopolítica i governamentalitat* d'Ester Jordana.

> «No tracta eixa Llei de castigar, sinó de protegir i reformar. També aspira la mateixa Llei a protegir la pau social i la tranquil·litat pública contra les activitats no constitutives de delicte o de la delinqüència que consta, però que no pot ser immediatament provada, de subjectes que per la seua habilitat escapen a través de les malles de la Llei o n'eludeixen la seva aplicació, i a causa d'això constitueixen un seriós perill per a una ordenada vida de la col·lectivitat (BOE, 1954).» (Jordana 2018, 26)

L'existència d'aquesta llei il·lustra com la federació de la psiquiatria i el sistema penal assegura la funció d'agent restaurador de l'ordre que té l'aparell psiquiàtric. És per aquest motiu, que la psiquiatria dins del mode de governamentalitat que integra la cibernètica suposa una tècnica disciplinària orientada a perpetrar una política de dominació per regular els éssers vius, perquè es troba adreçada a corregir els subjectes que suposin una potencial amenaça pel cos social. Així aquesta disciplina encarna el propòsit de la sociocibernètica, perquè es troba adreçada a reintegrar la vida dels subjectes desviats i té l'aspiració de corregir els subjectes anormals per tal de mantenir una garantia de pau col·lectiva.

La psiquiatria recollida dins la sociocibernètica integra un dispositiu que obeeix l'imperatiu quantificador de la cibernètica, el qual provoca al real per revelar-lo com una cadena d'informacions que funciona a mode d'engranatge per garantir l'eterna disponibilitat dels elements que la conformen. Dotant així l'objecte de la categoria de *subsistent*, perquè aquest passa a ser un element que forma part del fons permanent comprès com un conjunt d'elements sempre disponibles. Aleshores, en la constitució de la governamentalitat cibernètica el real efectiu assoleix la categoria de *subsistent* emprant un moviment que integra als individus dins d'aquesta concepció de la realitat com a quelcom quantificable, convertint així l'acte de governar en quelcom que depèn de la gestió dels fluxos d'informació que configuren el teixit social. En aquest marc, la tecnologia de governamentalitat que caracteritza la cibernètica empra l'optimització dels fluxos d'informació per realitzar un relligament de la societat (Tiqqun 2013 II), ja que es tracta d'un moviment que tradueix les accions dels individus que configuren el cos social a informació per convertir la seva experiència corporal en un diagnòstic. Aquest fet que concep l'individu com un element que encarna i configura un sistema racional matematitzat comporta una concepció sobre els comportaments biològics, físics i socials que els entén com

a quelcom que es pot programar i reprogramar en la seva totalitat (Tiqqun 2013, I). D'aquesta manera, la sociocibernètica encarna una política higienista que assimila el moviment de la màquina de guerra de Wiener amb l'objectiu de convertir en informació les conductes d'aquell subjecte que ha classificat com a pacient emprant el marc de la normalitat. Així es destria el subjecte anormal a partir de la producció d'un diagnòstic per part del saber de la psiquiatria que s'usa per elaborar una caracterologia biopsicopatològica segons la qual es jutja la virtualitat de l'acte que el subjecte anormal podria cometre (Jordana 2018, 59). És d'aquesta manera com es fabrica el diagnòstic amb l'objectiu d'aplicar un mecanisme de control regulador que reorienti la dissidència del subjecte.

Aleshores, és possible afirmar que els cossos que encarnen l'experiència que des del marc de la psiquiatria s'ha assenyalat com a patologia mental suposen una interrupció pel procés codificador de l'existència que perpetra la governamentalitat cibernètica. En aquestes condicions, els cossos psiquiatritzats presenten una interferència que pot ser articulada en termes de resistència. Ja que seguint la concepció de poder microfísica introduïda pel marc Focultià, que concep el poder inscrit en una dinàmica relacional reticular, es pot afirmar que allà on hi ha poder hi ha resistència perquè aquesta mai podria aparèixer de forma exterior del poder. És a dir, la resistència opera sempre emmarcada dins la relació de poder perquè és allò que li fa front, és per aquest motiu que es tracta de quelcom que s'articula com una multiplicitat de punts de resistència inscrits en la xarxa de poder (Foucault 2006, 116). En conseqüència, allò que Foucault anomena resistències constitueixen la contrapart de les relacions de poder perquè s'inscriuen en aquestes però com l'irreductible element enfrontador (Foucault 2006, 117). És per aquest motiu que Foucault sosté que les resistències estan distribuïdes en la reticularitat del poder de forma irregular perquè són punts de resistència mòbils i transitoris que introdueixen en una societat línies divisòries que es desplacen trencant unitats, obrint escletxes dins de l'interior dels propis individus. Tanmateix, el moviment de resistència s'articula de la mateixa manera que ho fa el poder, és a dir, es presenta dins de l'entramat que teixeix, per tant també travessa els aparells i les institucions sense localitzar-se exactament en ells, engendrant punts de resistència que esquerden tant les estratificacions socials com les unitats individuals (Foucault 2006, 117). Els cossos psiquiatritzats articulen un node de resistència perquè emmarcats dins de la relació de poder que produeix la tecnologia de dominació cibernètica presenten una experiència encarnada que és impossible de codificar. És per aquest motiu que la psiquiatria emet un diagnòstic que prova d'extreure una experiència singular que no és possible encapsular en una cadena d'informació. Així ho assenyala Foucault a l'apèndix de la *Historia de la Locura en la época clásica II* anomenat *La locura, la ausencia de obra* on sosté que l'experiència viva dels

cossos que viuen la follia ha quedat subjugada a un silenci històric perquè s'ha establert des de les categories positives que proven d'identificar-la (Foucault 2015,175).

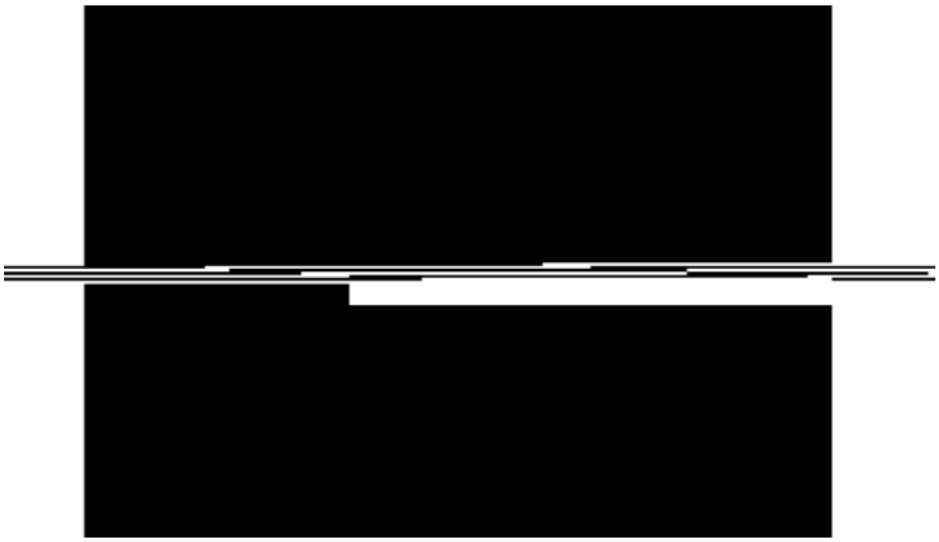
La història de la bogeria queda manllevada de la seva capacitat per anunciar-se perquè aquesta és capturada pel saber de la psiquiatria que la produeix en termes de patologia (Irrecuperables 2021, 165). Tal com és mostrat al text *El poder psiquiátrico* de Michel Foucault recollit a l'obra *La otra Locura* del col·lectiu Irrecuperables, en el qual l'autor assenyala com la dimensió productiva del poder permea a l'hospital psiquiàtric pivotant al voltant de la posició del metge com "l'amo de la bogeria" en tant que és construït com l'únic capaç de fer aparèixer la bogeria en la seva autèntica veritat per dominar-la (Irrecuperables 2021, 170). El metge exerceix la seva funció de productor de la veritat, emmarcada dins del saber-poder que erigeix la disciplina psiquiàtrica. D'aquesta manera les relacions de poder constitueixen l'*a priori* de la pràctica psiquiàtrica, condicionen el funcionament de la institució i regeixen les formes d'intervenció mèdica. Així el que les caracteritza en primer terme és el dret absolut de la no-bogeria per sobre de la bogeria, el qual constitueix la bogeria com un objecte de coneixement possible per una ciència mèdica, la constitueix com una malaltia que desqualifica al subjecte que la manifesta. Aquest és anomenat boig i, per tant, queda despossseït de qualsevol poder i saber de la seva malaltia (Irrecuperables 2021,176). Aleshores, en el marc de la psiquiatria clàssica, la bogeria és produïda per una forma de coneixement emmarcada dins de la norma "subjecte-objecte". Tanmateix, el saber psiquiàtric produeix una veritat que no pot enunciar l'experiència dels cossos que experimenten la follia. Els cossos que encarnen la bogeria els travessa una experiència que no és copsable per l'exterioritat. Es tracta d'una experiència viva que transita el mode del límit, l'estranyesa o allò que resulta insuportable (Foucault 2017, 175). Per tant, la bogeria presenta una modalitat existencial que exerceix una resistència cap als sabers que volen subjugar-la a un imperatiu positiu racionalitzador. És per aquest motiu, que Foucault a l'obra *Historia de la Locura en la época clásica I* l'autor empra el concepte de *sinrazón* per referir-se a una noció de la bogeria anterior al marc psiquiàtric modern. Aquesta encarna la condició negativa de la bogeria que la fa impossible de copsar en la seva totalitat per un marc racionalitzador. Així la bogeria és la negació de la raó, entesa com una relació viva que resisteix a la raó. Es tracta d'una presència inquietant que topa amb el límit, així es constitueix com la no-raó (Foucault 2017, 378). És experiència que habita el no-res, mira l'abisme on colinden les dicotomies sobre les que s'articula raó (Foucault 2017, 378). Així mateix, ho adreça també Paul B. Preciado al seu llibre *Dysphoria Mundi* on assenyala com el marc psiquiàtric emmarcat dins del sistema sexe-gènere produeix un règim de veritat que el psiquiatritza per encarnar la dissidència de gènere (Preciado 2022, 17). Això el

converteix en un cos que habita el no-res tensionant el límit de la raó. Tal com mostra la cita següent:

> «Soy un desgarro sideral entre el cuerpo que me imponen y el alma que construyen, una brecha cultural, una categoría paradójica, una grieta en la historia natural de la humanidad, un agujero epistémico, una fisura política, un abismo religioso, un negocio psicológico, una excentricidad anatómica, un gabinete de curiosidades, una disonancia cognitiva, un museo de teratología comparada, una colección de desajustes, un ataque al sentido común» (Preciado 2022, 17)

El gest que realitza Preciado en aquesta obra és apuntar a la condició de disfòria que travessa els diagnòstics que produeix la psiquiatria per dibuixar una cartografia de possibles pràctiques d'emancipació (Preciado 2022, 27). D'aquesta manera, estableix la noció de *Dysphoria Mundi* per anomenar l'efecte d'una falla dins del règim epistemològic, aquesta s'erigeix com una condició somatopolítica general que encarna el dolor que produeix la gestió necropolítica de la subjectivitat a través de pràctiques d'inadequació, dissidència i (des)identificació. És així com els cossos que experimenten la bogeria presenten una realitat que és negativa en tant que és no-raó, articulant una resistència respecte a la matriu fiscalitzadora de la raó que configura la governamentalitat cibernètica. Aquesta resistència, es pot articular com una interferència o *Glitch* perquè es dona dins del paradigma de la cibernètica que exerceix una codificació del món per poder perpetrar un mode de governamentalitat basat en el càlcul i el domini. Aleshores es tracta d'una interrupció que genera un moviment que fa impossible la identificació del cos que l'experimenta, per aquest motiu és necessari introduir el concepte de *Glitch* recollit a l'obra *Feminismo Glitch* de Legacy Russell. Aquest llibre és un manifest que empra el concepte de Glitch com un error de funcionament dins d'un sistema tecnològic per pensar un feminisme que usi aquesta noció per escapar de la blanquitud cisheteronormativa. Així conceptualment el llibre introdueix que glitch és la paraula que s'usa dins la tecnocultura per denominar un error de funcionament. Són glitches tant el motor d'un cotxe que deixa de funcionar com un error de programació en un videojoc (Russell 2022, 19). Allò que dota de poder el glitch és la seva capacitat de disrupció, fet que constitueix el feminisme glitch com aquell que celebra l'error com un vehicle d'oposició (Russell 2022, 21). Així ho posa en joc la següent imatge que recull Rosa Menkman al text *The Glitch Moment(um)*, és una captura de pantalla que conforma una obra anomenada *SUQQE* presentada per l'artista visual Ant Scott. En aquesta es mostra allò que Rosa Menkman defineix com a *pure glitch*. Imatges generades a partir de fallades del sistema informàtic, errors de programari i dades en brut, sense una font comuna ni un procés de creació predefinit. L'obra forma part d'una sèrie de treballs publicats entre 2001 i 2005, que van ser els

primers en emprar el terme *glitch art* per denominar aquesta pràctica (Menkman 2011, 34). Es tracta d'una imatge que obre la noció de glitch com una esquerda que conté múltiples condicions de possibilitat. En aquesta el glitch apareix com una interrupció que esquinça, (des)identifica i obre.

ANT SCOTT. SUQQE. DIGITAL SCREENSHOT. 2002.

Scott. 2002. SUQQE. Digital screenshot. Reproduït a Rosa Menkman, The Glitch Moment(um). Amsterdam: Institute of Network Cultures, 2011, 34.

Per aquest motiu, Russell sosté que el glitch crea una fisura dins la qual es manifesten noves possibilitats de ser i transformar-se. El glitch manifesta la incapacitat de funcionar correctament dins dels límits imposats per un cos social erigit al voltant de la noció de normalitat, fet que constitueix un rebuig incisiu i necessari (Russell 2022, 23). D'aquesta manera el glitch anima als subjectes a considerar com poden interrompre la materialitat de la institució i, per tant, la institució del cos. Constituint allò que l'autori del llibre anomena cossos glitch, aquests són els que suposen una interferència per l'experiència que encarnen. Són aquells que no s'alineen amb el cànon cisgènere blanc i que representen una amenaça per l'ordre social (Russell 2022, 37). D'aquesta manera el glitch celebra l'error com una força generativa, com una nova forma de prendre partit al món (Russell 2022, 42).

Recollint el que s'ha desplegat anteriorment, és possible afirmar que dins del paradigma de la cibernètica els individus que experimenten la bogeria constitueixen una corporalitat glitch, perquè resulten un error per un cos social que s'erigeix com un sistema que vol traduir la seva experiència a informació per una protecció social. Així, l'experiència de la *sinrazón* és incopsable per la matriu cibernètica i genera un glitch que ha de ser resolt per poder completar el moviment

de racionalització que actua com a motor de la cibernètica. Aleshores, és en aquest caràcter d'error que encarna l'experiència de la bogeria on apareix una escletxa per noves condicions de possibilitat. La bogeria suposa un mode d'interrupció que resisteix al procés de tecnificació de l'existència, tal com indica Günther Anders a l'obra *El piloto de Hirosima*. En aquest text Anders fa una aproximació al comandant perquè veu en el seu comportament considerat per la psiquiatria patològic una esperança per abordar el problema de la tecnificació de l'existència (Anders 2003, 32). Així, els indicis d'esperança que reconeix Anders en Eatherly parteixen d'una reacció que la va desencadenar el fet d'haver participat en la detonació de la bomba atòmica. D'aquesta manera després de realitzar la maniobra militar Eatherly en lloc d'acceptar els premis que el condecoraven com un heroi nacional comença a manifestar un seguit de símptomes que el converteixen a ulls del sistema psiquiàtric en un boig, ja que el comandant rosegat per la culpa sent un malestar terrible que es corporitza en alteracions de l'estat anímic, diversos intents de suïcidi i la realització de furts. Tot això va ser vist com una anomalia incomprensible des de *l'establishment* i l'exèrcit nord-americà, fet que li va comportar un ingrés a la unitat de psiquiatria de l'hospital Militar de Waco des d'on va iniciar una correspondència amb Anders (Anders 2003, 21). Aleshores, el que captiva a Anders de la situació del pilot és les condicions de possibilitat que s'obren pas a mode d'escletxa en l'error que s'encarna en l'experiència d'Eatherly. Així Anders assenyala que la ideació i detonació de la bomba atòmica és fruit d'un esdeveniment que anomena "tecnificació de l'existència". Aquest és un procés mitjançant el qual la tècnica s'apodera de totes les dimensions de l'existència, provocant una nova situació moral en la qual tots els individus indirectament, com si fossin peces d'una màquina podrien veure's implicats en accions que no poden preveure (Anders 2003, 32). Anders assenyala que el malestar que encarna Eatherly és un exemple paradigmàtic perquè li permet escapar d'aquesta condició de peça d'engranatge. És a dir, en l'afirmació del pilot que diu "no he pogut superar la meva situació" (Anders 2003, 35) hi rau una negativa que és crucial per poder articular una resistència en aquesta nova dimensió de l'existència. Així el fet que Eatherly reaccioni amb pànic i desorientació (Anders 2003, 36) als crims que ha comès el situa en un espai negatiu respecte a la raó que enforteix un determinat règim de saber-poder. Aquest moviment de negació que rebutja ser copsat per la raó presenta una escletxa dins del mode de governamentalitat que impera en la tècnica. D'aquesta manera, tal com intueix Anders la bogeria constitueix una experiència que no pot ser copsada per l'imperatiu racionalitzador de la tècnica, el qual constitueix un mode de governamentalitat que opera per la supervivència del sistema.

5. Conclusions

El recorregut filosòfic desplegat al llarg d'aquest treball ha contribuït resseguir la tensió que esbossa la resistència dels cossos psiquiatritzats respecte a la governamentalitat cibernètica, mostrant així que aquests suposen una interrupció que permet l'articulació de noves condicions de possibilitat. Aquest recorregut conceptual s'ha realitzat a partir de tres eixos que han anat teixint una hipòtesi a mesura que s'afectaven entre ells en la confluència dins dels nusos temàtics que conformen el text. D'aquesta manera, en primera instància s'ha mostrat que la hipòtesi cibernètica és una catalització de la *Gestell* Heideggeriana, en segona instància, s'ha abordat com s'inscriu el poder dins d'aquest règim per explorar quin mode de governamentalitat constitueix i finalment s'ha adreçat en quin sentit els cossos que experimenten la follia hi suposen una resistència.

El primer apartat del treball ha tingut com a objectiu mostrar de quina manera la *Gestell* heideggeriana rau latent en la hipòtesi cibernètica de Tiqqun, per tal de de dilucidar com l'essència de la tècnica moderna s'encarna en el mode de governamentalitat cibernètica. Per tal de realitzar aquest propòsit, s'ha caracteritzat la cibernètica com una tecnologia de governació fruit del seu context, sorgida del moviment bèl·lic de la Segona Guerra Mundial. Així, s'ha mostrat com opera una tecnologia de governació que concep el cos social a través d'un gest de codificació de la realitat pel seu control. D'acord amb el que s'ha exposat, s'ha argumentat que aquesta hipòtesi concep el teixit social com un sistema d'informació que ha de ser protegit de les forces que el puguin descompondre. És per aquest motiu que el treball ha defensat que la cibernètica concep la governació com la coordinació racional dels fluxos d'informació que travessen el cos social. També, s'ha mostrat com aquesta es troba articulada a través de la noció de dispositiu, a través del qual el poder s'inscriu al cos social amb l'objectiu d'instaurar un règim de poder que actua obeint una màxima racionalitzadora per dominar els comportaments biològics, físics i socials. Paral·lelament, en aquest apartat s'ha desplegat el marc conceptual heideggerià, mostrant com l'essència de la tècnica moderna opera com un revelar provocador (Herausfordern) que emplaça allò real sota l'exigència d'haver de ser quelcom quantificable i emmagatzemable, revelant-lo com a fons permanent (*Bestand*) i instaurant una noció de món com a dipòsit on el real efectiu i, per tant, el subjecte es revelen com un *subsistent*. A partir d'aquí, s'ha proposat que la *Gestell* palpita en el gest cibernètic. En aquest sentit , s'ha mostrat que el desocultament del món com una xarxa d'informació per part de la cibernètica articula un món sense-objecte que revela també el món com a dipòsit. Seguidament, s'ha mostrat que aquest succés causa el que Tiqqun anomena un procés de modelització del món, el qual es conforma a través d'un doble moviment d'extorsió d'informació i comunicació. En aquest procés

s'ha porposat que hi és latent l'essència de la tècnica moderna perquè es desplega a través d'un moviment de provocació (*Herausfordern*) que es conjuga en un posterior emmagatzament i distribució. Finalment, també s'ha mostrat l'encarnació de la *Gestell* en la cibernètica perquè l'empresa de matematització del món encarnada pel projecte de Wiener reprodueix allò que Heidegger assenyala com l'emplaçament de la naturalesa en la disciplina de les ciències exactes, ja que aquest moviment revela la naturalesa com un conjunt de forces quantificables. Així doncs , al primer apartat s'ha instaurat que la hipòtesi cibernètica és una catalització de l'essència de la tècnica moderna, perquè el gest governamental que realitza la cibernètica encarna el provocar que sol·licita allò real com a subsistent i l'articula com una matriu fiscalitzadora inscrita microfísicament al teixit social perpetrar un domini somatopolític.

El segon apartat del treball ha volgut assenyalar de quina manera la hipòtesi cibernètica de Tiqqun configura un mode de governamentalitat. Per fer aquest moviment s'ha utilitzat el marc conceptual que Michel Foucault desplega al corpus de la seva obra amb la finalitat de realitzar una genealogia del poder que permeti copsar com s'articula el règim de poder que produeix la cibernètica. En primer lloc, s'ha introduït el desplaçament conceptual que realitza Foucault respecte a la concepció jurídico-discursiva del poder, la qual caracteritza la sobirania com un moviment vertical i jeràrquic que s'exerceix mitjançant la llei. En contraposició, s'ha desplegat la noció foucaultiana de poder com una inscripció microfísica del poder que s'expandeix a través de tecnologies entrellaçades dins de les relacions socials, les quals tenen una dimensió productiva que incideix en l'àmbit epistèmic i en la fabricació de subjectivitats. En segon lloc, s'ha presentat la noció de governamentalitat com el terme que empra Foucault per designar un mode de governació que dona compte d'aquesta inscripció capil·lar del poder, articulada a través de la noció de dispositiu com un entramat heterogeni d'elements que produeixen un seguit d'efectes concrets sobre els cossos i la població. També s'ha caracteritzat la biopolítica com la tecnologia de poder que pren la vida com a espai d'acció per regular els fenòmens d'una massa de població. Sobre aquesta base, s'ha argumentat que la hipòtesi cibernètica configura un dispositiu biopolític, atès que constitueix una xarxa d'inscripció reticular que opera mitjançant un procés de racionalització il·limitada orientat a preservar l'equilibri del cos social. A continuació, s'ha mostrat quin tipus de subjectivitat produeix la governamentalitat cibernètica, anomenada l'Autòmat Universal, la qual encarna la condició de *subsistent* que requereix l'engranatge de la *Gestell*, erigint així un gest bel·ligerant cap a tota conducta anormal que no s'adscrigui a un criteri de racionalització. Finalment, s'ha adreçat la concreció d'aquest dispositiu en la sociocibernètica i en la institució psiquiàtrica, les quals operen com a tentacles executors de la cibernètica perquè empren les categories de normalitat i patologia a través d'un

procés de normalització dels cossos amb l'objectiu de reorientar aquells subjectes que suposin una dissidència respecte a l'ordre del cos social, perpetrant així la voluntat biopolítica d'aquest nou mode de governamentalitat que corporitza la cibernètica.

El tercer apartat engloba el recorregut filosòfic desplegat al treball i en aquest s'ha utilitzat el marc focultià per analitzar com es produeix la subjectivitat patològica des de la governamentalitat cibernètica. Tot això amb la finalitat de mostrar en quin sentit és possible afirmar que els cossos que experimenten la bogeria constitueixen una interferència per la matriu fiscalitzadora que comanda la governamentalitat cibernètica. En aquest context, seguint el camí obert al segon apartat, s'ha argumentat que la psiquiatria s'integra al dispositiu biopolític de la sociocibernètica i té la funció de protegir l'ordre social. Així s'ha mostrat que aquesta opera encarnant una tècnica disciplinària orientada a regular els cossos dissidents a partir de l'elaboració d'un diagnòstic que jutja la virtualitat dels actes que el subjecte anormal pot arribar a cometre. Fet que, al federar-se amb el sistema penal, eleva la noció de normalitat a un estatus legal que permet castigar els individus dissidents només per ser potencialment perillosos. A partir d'aquí, seguint la concepció microfísica del poder, a través del marc focultià s'ha introduït la noció de *resistència* per mostrar com els cossos psiquiatritzats articulen un node de resistència dins de la relació de poder que produeix la tecnologia de dominació cibernètica. Així s'ha mostrat que aquest moviment es dona perquè els cossos psiquiatritzats encarnen una experiència impossible de codificar en una cadena d'informació. D'aquesta manera s'ha assenyalat que la psiquiatria és una disciplina que prova de racionalitzar sota un diagnòstic una experiència viva que encarna el límit. És així com la psiquiatria produeix un tipus de veritat que és incapaç d'enunciar l'experiència que encarnen els cossos folls. En aquest punt de l'apartat, s'ha posat a operar el concepte foucaultià de *sinrazón* per referir-se a una modalitat existencial de la bogeria anterior al marc psiquiàtric modern, que encarna la condició negativa del fenomen de la bogeria, la qual la caracteritza com un moviment de no-racionalitat. Aquesta qualitat impossibilita la capturació de l'experiència per un marc racionalitzador, constituint-se així com una presència inquietant que habita el no-res tensionant el límit de la raó. Motiu pel qual s'ha introduït el concepte de *Dysphoria Mundi* de Paul B. Preciado que designa l'efecte d'una falla dins del règim epistemològic que s'erigeix com una condició somatopolítica global. A continuació, fent èmfasi en el caràcter d'error que presenta el subjecte patològic anormal s'ha abordat el moviment de resistència a través del concepte d'interrupció, així s'ha articulat mitjançant el concepte de *glitch*, manllevat de l'obra *Feminismo Glitch* de Legacy Russell. Aquest designa un error de funcionament dins d'un sistema tecnològic que pot ser aplicat als cossos que experimenten la bogeria per anomenar la interferència que produeixen dins del marc cibernètic.

Es tracta d'una introducció que permet concebre'ls com una esquerda que (des)identifica, interromp i obre noves condicions de possibilitat dins del procés de tecnificació de l'existència. En última instància, s'ha adreçat el concepte de tecnificació de l'existència introduït pel filòsof Günther Anders per abordar el cas de Claude Eatherly recollit a *El piloto de Hiroshima* com una experiència que interromp aquest procés. Així es tracta d'un succés que fa palès com la bogeria constitueix una experiència que no pot ser copsada per l'imperatiu racionalitzador de la tècnica, perquè en el malestar que travessa el pilot s'hi entreveu un moviment de negació que rebutja encarnar la condició de *subsistent* que requereix l'engranatge, obrint així una escletxa dins del mode de governamentalitat que posa en joc la cibernètica per la supervivència del sistema.

Des del conjunt de consideracions exposades, el recorregut realitzat al llarg dels tres apartats ha desplegat una tesi que mostra com els cossos que experimenten la bogeria suposen una interferència pel mode de governamentalitat que articula la cibernètica, encarnant l'imperatiu de la tècnica moderna. Lluny de representar únicament una anomalia susceptible de ser corregida, aquests cossos assenyalen el límit mateix de la racionalitat cibernètica, en la mesura que encarnen una experiència que es resisteix a la seva traducció completa en informació, càlcul i gestió. És precisament en aquesta irreductibilitat on es localitza la seva potència crítica, la bogeria apareix com una presència que interromp el procés de racionalització il·limitada del món, desestabilitza la pretensió totalitzadora de la governamentalitat cibernètica i obre un espai des del qual es poden imaginar altres formes de relació amb el cos, la diferència i l'existència. En aquest sentit, la figura del cos psiquiatritzat no designa únicament una posició de vulnerabilitat davant dels dispositius de normalització, sinó també la possibilitat d'una resistència capaç de tensionar els límits de l'ordre tecnificat i de fer emergir noves condicions de possibilitat per al pensament i per a la vida. Potser allò que la bogeria posa en joc és el recordatori que sempre resta quelcom dels cossos que escapa a les operacions que pretenen governar-los.

6. Bibliografia

Anders, Günther. 2003. *El Piloto de Hiroshima: Más allà de los límites de la conciencia*. Barcelona: Booket.

Esquirol, Josep Maria. 2006. "Heidegger i la tècnica". *Cercles: Revista d'Història Cultural* 9: 83–101.

Foucault, Michel. 1985. *Saber y Verdad*. Madrid: Las Ediciones de La Piqueta.

Foucault, Michel. 2003. *Hay que defender la Sociedad*. *Curso del Collège de France (1975-1976)*.Madrid: Ediciones Akal.

Foucault, Michel. 2005. *Historia de la sexualidad I. La voluntad del saber*. Ciudad de México: Siglo Veintiuno.

Foucault, Michel. 2007a. *Los anormales. Curso en el Collège de France (1974-1975)*. Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica.

Foucault, Michel. 2007b. *Nacimiento de la biopolítica*. *Curso en el Collège de France (1978-1979)*. Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica.

Foucault, Michel. 2015. *Historia de la locura en la época clàssica. vol II*. Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica.

Foucault, Michel. 2017. *Historia de la locura en la época clàssica. vol I*. Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica.

Foucault, Michel. 2022. *Microfísica del poder*. Madrid: Siglo Veintiuno Editores.

Heidegger, Martin. 2021. *La pregunta por la técnica.* Barcelona: Herder Editorial.

Jordana, Ester. 2018. *Michel Foucault: Biopolítica i governamentalitat.* Barcelona: Gedisa.

Lemke, Thomas. 2025. *Foucault, gubernamentalidad y crítica*. Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica.

Menkman, Rosa. 2011. *The Glitch Moment(um)*. Network Notebooks 4. Amsterdam: Institute of Network Cultures. https://networkcultures.org/_uploads/NN%234_RosaMenkman.pdf

Preciado, Paul B. 2022. *Dysphoria Mundi*. Barcelona: Editorial Anagrama.

Russell, Legacy. 2022. *Feminismo Glitch (Un manifiesto)*. Barcelona: Holobionte Ediciones.

Stryker, Susan. 2006. “My Words to Victor Frankenstein above the Village of Chamounix: Performing Transgender Rage.” En *The Transgender Studies Reader*, editat per Susan Stryker i Stephen Whittle, 244–256. New York: Routledge.

Tiqqun.2013. *La hipótesis cibernètica*. https://tiqqunim.blogspot.com/2013/01/cibernetica.html

Varis autors. 2023. *La otra locura: Salud mental, sufrimiento psíquico y sociedad*. Madrid: Irrecuperables.

Imatge de portada. Mark, Mary Ellen. 1976. *Ward 81*. Fotografia. Oregon State Hospital, Salem, Oregon. Consultat el 7 de juny de 2026. https://maryellenmark.com/books/ward-81/images/389db5ab-257a-427c-9e6d-3ca52d568e54